Ն. 889 — 1888 ՄԱՅԻՍ 8—9 ԲԱԶԱՐ—ԲԱԶԱՐ ԷՐԹԷՍԻ — 1305 ՐԱՄԱԶԱՆ 10 — ՏԷՕՐՏԻՆԱՅԻ ՄԷՆԷ

40 ԲԱՐԱ

ՁԷՐԻՏԷԻ ՇԱՐԳԻՅԷ

40 ԲԱՐԱՆ

ԱՊՈՆԷ ՓԻՏԱԹԼԱՐԸ

	12 ԱՄԻՍ	6 ԱՄԻՍ	3 ԱՄԻՍ
ՄԹԱՄՊՈԼ	200 ղր.	105 ղր.	55 ղր.
ԹԱՇՐԱ	240 »	125 »	

Մէջհատիկ 20 ղրուշտան

ԲՈԼՈՐԻԳԻՑԷ ՄԻԼԻՏՆԷ ԹԻՒՃԱՌԻՅԷ ՍԱՐՐԱՖԻՅԷ ՎԷ ԻԼՄԻՅԷ

ԵՒՎՄԻ ԿԱԶԷԹԱ

ԻԼԱՆԱԹ ՓԻՏԱԹԼԱՐԸ

Լինելի, Շնչէ վէ Ֆինլէ սահ[illegible] 7 ղրշ. 6
Միւնեֆիւ սահիֆէ 11է 10ք. հս. » 3
Մէվասիմը նահիյա տարը ալնալէր մէհեմանէ գապուլ օլունանաց վէ տէրճ օլունմայան էվրաղ իստէ օլունմայանաց տրը։

Խմբագրատեղի, Սթամբուլում Գալաթա վէ Պէյօղլու թաղամասերունում միվէզզիմիզ վասէթաղրյա կամէթալարդանը ալմագում օլան ազամէլէրիմիզդէն հէր քիմ սէվդիյէնին ուզադրդանա կէօրէ Ֆինլէթի ազամ սահաթ 12յէ գատար կիւնլիւք կազէթանդանը ալմադրպ տա ետ սահաթ 12ան սոնրա եանում էրթէսի կիւնիւ մուվեզզիմիզ կէթիրիր իսէ, գապուլ էյլէմէյիպ ըստ իթմէսին, վէ քէյֆիյէթի իբի սաթրը պիր մէքթուպլա մանթպասանդան իշտր էյլէմէսինի ըլճա իստէրիզ։

ԿԻԻՆԼԻՒՔ ՀԱՎԱՏԻՍ

ՊՈՒԼԿԱՐԻԱԹԱՆ

Սոֆիատան չէքիլէն խուսուսի պիր թէլէկրաֆա նապարէն, Պուլկարիան հիւքիւմէթի՝ 30000 ատտա Պէրատն թիւֆէնկի միւպասատ դրմիրնտան պիր Բուսիա ֆապրիգասը իլէ մուղավէլէնամէ ագտ իթմիշ տիր։

Ինչու մուգավէլէնամէ իգթիղասընճա, կէլէճէք յունիսին 1ինէ գատար 9000 վէ անտէն սոնրա պէհէր մահ 3000էր թիւֆէնք թէսլիմ օլընարագ 1889 յունվարընա գատար էսլիհան մէզբիւրէ թէմամը իլէ թէսլիմ օլընմամագ իսիշ։

Մէգբիւր թիւֆէնքլէրին Պուլկարիանա իրսալինէ Բուսիա տէվլէթի թարաֆրնտան միւսասատ կէօնթէրիլմէսի՝ Սոֆիա մէհֆիլը ասքէրիյէսինտէ պահսը հայրէթ օլմուշ իմիշ։

* *

Պուլկարիաթան հիւքիւմէթի իլէ Իթալիա տէվլէթի պէյնինտէ պիր թիճարէթի ահնամէսի ագտ օլունմագ իւզրէ օլորղը՝ Բոմատան եաղըլըյոր։

ՎԱՆ ԿԷՕՂԼԻ

Վանատան պէր վէճճը աթի եաղըմըշ տրը։

Եավէբանը Շէհրիյարիտէն Տէօրտիւնճիւ (Էրզրնկեան) օրտուի Հիւմայուն միւշիր մուավինի ֆէրիդ Զէքի բաշա հաղրէթլէրի՝ պու բատատա պուլընտրդը միւտտէթ զարֆրնտա Վան կէօղլունտէ վաբօր իշլէթիլ մէսինտէն հասըլ օլաճագ ֆ. վափոր ատիտյի թագտիր էյլէմէյլէ քէյֆիյէթի խաբիրան Շահանէյ աղ իթմէսի իւզէրինէ, մէգբիւր կէօրտէ վաբօր իշլէթիլմէսի հագգընտա ի բատտի Սէնիյ սուտուր իթմէսի՝ պուրա էհալիսինի բէք զիյատ մէսուրը իթմիշ տիր։

Վան վէ ճիվարընտա հէր հանկը գասապա, հէր հանկը գարիյէյ զիյարէթ իտիսե, միւլը միւթէլիֆէ էֆբատը էրբէք վէ գատն՝ պու ի բատտի Շէհրիյարինին սուտուրին տէն տօլայը թահսիսը Ներմէթ իտէրբէք, Բատիշահրմըզ էֆէնտիմիզ հաղրէթլէրինէ խայր տուվատար իմմէք տէ օլտրգլաբը կէօրիւլիւր։

Պու սէնէ գրշ մէվսիմինտէ քէս ըէթլէ դար եաղմասընտան եօլար գաբանմասը իլէ մուամէլաթը թիւճարիյէ քիւլիէն բանէտտար օլորը կիպի, բօսթա տաիր Վանա վասըլ օլապիլմէք իչուն 20-25 կիւն եօլտա գալմագտա օլորղընտան, Վան կէօլինտէ վաբօրլար իշլէթիլմէսի՝ իլէրիտէ պու ահվալին էօնիւնիւ ալաբաղ, էհալին մահալլիյէ իչուն պիր տէվրը սաատէթ աչաճագ տրը։

Իշթէ պու սէպեպէ մէպնի Բատիշահմըզ էֆէնտիմիզ հաղրէթլէրինին սուտուր պուլրուլան իրատէի Սէնի յէլէրի՝ պուրա էհալիսինի մէսրուր իթմիշ, վէ պէրմանթուգը ֆէրմանը Բատիշահի վաբօրարին վիրուտտէ ինթիղար իտիրմէքտէ պուլընմըշտր։

Զէքի բաշա հաղրէթլէրինին՝ քէյֆիյէթի խաբիրան Շահանէյ աղ իտէրբէք իրատէի Սէնիյէնին իսթիհսարլրին տէ գէլիրինիր, մէգբիւր միւթէլիֆէ էֆբատը էրբէք վէ գատն՝ պու ի բատտի Շէհրիյարինին սուտուրին տէն տօլայը թահսիսը Ներմէթ իտէրբէք, Բատիշահմըզ էֆէնտիմիզ հաղրէթլէրինէ օլան սատագաթը քեամիէսինին տէյիը աբէնիսի օլմաղլա, լիսանը սիթայիլէ եատ օլունմագտա տրը։

ԻՍԱԲԻՍԳ—ՎՐԱՆԻԱ

ԻԼԹԻՍԱԴ ԽԱԹԹԸ

Ագտէմճէ եաղըլըրը վէճճէ Իսքիւպ-Վրանիա խաթթընին ըէսմը քիւշատը էվվէլքի կիւն իճրա օլընարդ, իւք գաթարընն Նիյէ գատար կիթտիկի վէ օրայա վիւսուլինտէ Իլթիսադ դումանեասը թարաֆրնն ան Նիյ սթասիօնընտա միւքէմմէլ պիր զիյաֆէթ քէշլատ օլընրդ, պունտա Սրրպ մէարիֆի նազրը էվ ըօքանրն թէրագդրյաթնա տաիր պիր նութդ իրատ իտէրէք, Նամբ նամիի հաղրէթը Բատիշահիի եատ իլէ, զաթը հայրէթը Շէհրիյարինին՝ տէվլէթը ալիսէլերինին մատտի վէ մանէվի խաթիհսալը էսպապը չէվքէթ ու չանը, վէ մէմալիքը Մահրուսէլէրինին իւմմանը հագդընտաքի ամալը խայրիշվիմալը հիւմայունլարընտան քէմալը սիթայիշէ պահս էդէտիկի՝ խուսուսի պիր թէլէկրաֆատան անլայրմըշ տրը։

Մէգբիւր խաթթըն ըէսմը քիւշատը հագդընտա թէլէկրաֆլար սրրասընտա տաիր պաղը թաֆսիլաթ մէվճուտ տրը։

* *

Իլթիսադ խաթթարընն քիւշատը-նը միւթէագրպ էվրօբատան Տէրսատէթէ կէլէն եօլճրարրն մդատարը թէգայիտ իտէճէյի ճիհէթիլէ, կէճէ կէլէն գաթարլարտան չրգան եօլճուլարա մախսուս օլմագ իւզրէ Սրբքէճի իսքէլէսինտէ տէ պիր շէպէսի պուլընմագ չարթրյա Պէյօղլունտա պէօյիւք պիր օթել թէլէսիս վէ ինչասր իչին Գալաթա պանքէրլէրինտէն մէրքէքպ պիր հէյէթ թարաֆրնտան պիր անանիմ շիրքէթի թէշքիլինէ թէշէպպիւս օլընմըշ տրը։

Պու շիրքէթին 2½ միլեոն ֆրանգ սէրմայէսի օլմասը վէ օթէճիլիքտէն մատատա կէրէք Տէրսատէթտէ ֆիրուսթի վէ կէրէք Էվրօբայա իսրաճ խարիսէք իչին Ֆրանսա խարիճիյէ նազրը Մ. Կօպպէտն թալիմաթ ալագ էյլէմիշ տիր։

ԹԷԼԷԿՐԱՖ

Մոսգուա 19 մայիս

Մոսգուատա նէշրը օլընան Մոսքովսկէ Վէդոմոսթի կազէթասը՝ զարպի էվրօբանը էքսէր տէվլէթլէրինտէ ճարի օլան գարարըզդ վէ նիզամսըզ հալտէն ուժուժէն թէվզիւատ իտէն էշտիշէլերի իրատ էյլէսիքքէն սոնրա, եուսնան վէ Սրբպիսթան վէ Բուսանիանը խայալի մոգսէսլէրէ զահիպ օլտուգլարընը, չինքի Պուլկարիաստա աչընան ճէրիհանընն ֆանիրեայա էչվիրմէք իւզրէ օլտուգընը պէյան իթմիշ, վէ Պուլկարիան ահվալը սիյասէկէ վէ իթթիխէսինտէ կէօրիւնէն ֆէսատ վէ ֆիթրէթ նազարէն, էվվրօբա ճէմիյէթը սիւվիլիյէսինին գուվվէթ մանէվիյէսինին զանլ օլտուգընը, վէ ալէքսանտրա Ինկիլիզլերին՝ պէտպինանէ (յուռեատս) պիր մէպլէքէ տուշիւպ, թէսլիհաթ վէ թէտարիքեաթը սէֆէրիյէյէ կէրմիի թամամ իլէ չբթասան վէ պաղը տէվլէթլերէ ազտը իթթիֆագա թալիպ օլտուգլարընը իլանլի կիւրթար իթմիշ, վէ Բուսանընն զայէթէ ույանդգ տուրմասը՝ գանալի պասիրէթքեարի իգթիզասընտան օլտուղը սիւրթասը իլէ խաթմը մէգալ էյլէմիշ տիր։

Իչտու պէնտ՝ պաղը մէրթէպէ մուճիպը թէէսիր օլմուշ տրը։

Բարիզ 19 մայիս

Խարճիյէ նազրը Մ. Կօպպէ՝ Մրբրյա տաիր Ինկիլիզ վէ Օսմանը տէվլէթլերի մկյանընտա իճրա օլունան միւզամասը խուսուսընտա Լօնդրատա մուգիմ Ֆրանսա սէֆիրի Մ. Վատինկթօնա թալիմաթ իրսալ իթմիշ տիր։

Իւսքիւպ 19 մայիս

Պու կիւն պիր խայլի իզտիհամ հաղը օլտուղը հալտէ, Իւսքիւպ-Վրանիա իլթիսադ տէտիր եօլունդն ըէսմը քիւշատը մէթանէթան պիր սուրէթտէ 5 խիմինաֆ ազարընտան մասչարը իլէ մէհարիմը թէմեղիզէյ իքի ազա ալընմասը, վէ սչրգտա գալագաճ իւչ խիմինաֆ ազարընդն իւք աչընլաճագ օլան խիմինաֆ ազարգ-լարընա վէ եախօտ պունա մուատտի մէմուրէյէթլերէ թաեմինի խուսուսնա իրսաէյի Սէնիյէ սուտուր իթմիշ, վէ տաիրէի մէգբիւրէ հէյէթը թահսիրիրիյէսինին՝ նրոֆ նրոֆա պաչ միւտտաիի ումմիմիլիք վէ Սէճիլլ իտարէլերինէ մէմուր իտիլտիքլերի իչիտիմիշ տիր։

—Ըէժինին պու սէնէ ապրիլ այը սաթրը՝ 155000 լիրայա պալիզ օլմուշ տրը։ Կէչէն սէնէ ապրիլ սաթրը իսէ 125000 լիրա իտի։ Պու սէնէ մարտ սաթրը 145000 լիրա օլտրղընտան, ապրիլ սաթրը՝ մարտան 10000 վէ կէչէն սէնէքի ապրիլ այը սաթրընտան 30000 լիրա ֆազլա օլմուշ տրը։

—Տույունը Ուսմանիյէյէ թախսիս օլընան բուսումը սիթթէ հասըրաթը՝ պու սէնէ 78451 լիրայա պալիզ օլմուշ տրը։ Կէչէն սէնէ հասըլաթը իսէ՝ քէղա էվվէլքի սէնէլէրտէն ֆազլա օլարագ 65613 լիրայա պալիզ օլմուշ իտի։

Գալատէն անլաշրլտրը վէճճ իլէ, Տույունը Ուսմանիյէ միւտիրիյէմը հաղրէսինին հիւսնիւ իտարէսի սայէսինտէ վարիտաթճա նէթտիճը հասէնէ հուսուլէ կէլմէքտէ տիր։

—Պանգը Օսմանինին Սթամպօլ շիւպէսի միւտիրի իլէ Ագարեան Ա. բիտակէս էֆէնտի հաղրէթլերի վէ Մ. Թուպչի՝ էվվէլքի կիւն Պաղը Ալիյէ կիսէրէք, Սատրագամ հաղրէթլերի իլէ միւլաղաթ իթմիշլէր տիր։

—Պիր վաղթտան պէրու Սթամպօլտա Շէհր Էմնի ճիվարընտա պիր թագմ սրրդ ամէլար վուգու պուլմասընա մէպնի միթէճասրրլարընին տէրատէթի զրմիրնտա միթճատտիտ ճիհէթլէրէ նօղթալարա թալին օլընմըշ իտի։ Էվվէլքի կէճէ պու սուրիպլէր իլէ միթթէրիֆ ճիհէթլէր տէքի բօլիսլէր պէհնինտէ պիր գանը միւսատէմէ վուգու պուլմուշտր։

Սարիդլէր եէնի պաղչէ ճիվարընա սօղրու ֆիրար իթմէլերի իւզրինէ իճրաի թագիպամը չէտիտ օլընմըշ վէ նիհայէթ ճիվարը մէգբիւրտէ վագր Գոնը Սօղագ նամ մահալտէ պէրէմբրտ օլան տիկէր պիր նօղթա իւզրինէ թէհամիւլի խարիճինտէ պուլընընընտան, կէչէն կիւն եազարընդրմըզ վէճճ իլէ Տէրսատէթ հէյէթը իթթահմիլինէ պատ վէղաֆին ճիւնճա տաիրէսինէ իհայէսի, վէ տաիրէի մէգբիւրէտէ պուլընան 5 խիմինաֆ ազարընտան մասչարը իլէ մէհարիմը թէմեղիզէյ իքի ազա ալընմասը, վէ սչրգտա գալագաճ իւչ խիմինաֆ ազարընդն իւք աչընլաճագ օլան խիմինաֆ ազարգ-լարընա վէ եախօտ պունա մուատտի մէմուրէյէթլերէ թաեմինի խուսուսնա իրսաէյի Սէնիյէ սուտուր իթմիշ, վէ տաիրէի մէգբիւրէ հէյէթը թահսիրիրիյէսինին՝ նրոֆ նրոֆա պաչ միւտտաիի ումմիմիլիք վէ Սէճիլլ իտարէլերինէ մէմուր իտիլտիքլերի իչիտիմիշ տիր։

—Բէժինին պու սէնէ ապրիլ այը սաթրը՝ 155000 լիրայա պալիզ օլմուշ տրը։ Կէչէն սէնէ ապրիլ սաթրը իսէ 125000 լիրա իտի։ Պու սէնէ մարտ սաթրը 145000 լիրա օլտրղընտան, ապրիլ սաթրը՝ մարտ-

ՏԱԽԻԼԻՅԷ

Սբանիատա Պարչէլոն սէրկիի ումմիմինտէ Օսմանը մամուլա թէրնին տախի թէշհիրի արգու իտիլտիկնէն պահպալա Սբանիա Նախպէի հիւքիւմէթի գրալիցա Գրիսթին ճանիպլնտէն Զաթը Շահանէյէ պիր Նամէի մախսուս իրսալ դէլընտրը մէսմու տրը։

—Սատրագամ հաղրէթլերի իլէ Սէրասքիր վէ Պահրիյէ Նազրը բաշալար հաղարաթը՝ էվվէլքի ապահ վուգու պուլան տավէթը Սէնիյէ մուճիպլինճէ Բամազան միւնասէպէթիյլէ օգունան հուզուրը հիւմայուն տէրսինի իսթիմա պուլըրմըշլար տրը։

—Ասքիրը Շահանէյէ պիրէր մաշ իմասընա պաշլանմըշ տրը։

—Պագը Սէրասքէրի էլքեանը հարպիյէի ումմիմիյէ Յիւնճիւ չիպէ միւտիրի միրիլիա Զիյա բաշայա 2նճի բիւթպէ Օսմանի նիշանը իհսան պուլրըմըշ տրը։

—Վիլայաթը Շահանէ ումուրը ատլիյէսինին թէֆթիշը ահվալի՝ մէհաքիմը թէմեղիզէ ազասընա մուհավվէլ պիր վազիֆէ օլուպ, հալ պու քի ապատան իքիսինին իճրաի մէֆթիշ զրմիրնտա վիլայաթա ազիմէլէրի հալինտէ ատէտը գանունէսի նօգսան օլտրղընտան, վէ աչրդտան իլքի ազա թայինի իսէ պիւտէյենին թէհամիւլի խարիճինտէ պուլընընընտան, կէչէն կիւն եազարընդրմըզ վէճճ իլէ Տէրսատէթ հէյէթը իթթահմիլինէ պատ վէղաֆին ճիւնճա տաիրէսինէ իհայէսի, վէ տաիրէի մէգբիւրէտէ պուլընան 5 խիմինաֆ ազարընտան մասչարը իլէ մէհարիմը թէմեղիզէյ իքի ազա ալընմասը, վէ սչրգտա գալագաճ իւչ խիմինաֆ ազարընդն իւք աչընլաճագ օլան խիմինաֆ ազարգ-լարընա վէ եախօտ պունա մուատտի մէմուրէյէթլերէ թաեմինի խուսուսնա իրսաէյի Սէնիյէ սուտուր իթմիշ, վէ տաիրէի մէգբիւրէ հէյէթը թահսիրիրիյէսինին՝ նրոֆ նրոֆա պաչ միւտտաիի ումմիմիլիք վէ Սէճիլլ իտարէլերինէ մէմուր իտիլտիքլերի իչիտիմիշ տիր։

—Բէժինին պու սէնէ ապրիլ այը սաթրը՝ 155000 լիրայա պալիզ օլմուշ տրը։ Կէչէն սէնէ ապրիլ սաթրը իսէ 125000 լիրա իտի։ Պու սէնէ մարտ սաթրը 145000 լիրա օլտրղընտան, ապրիլ սաթրը՝ մարտ-

լարընը տախի ֆօթօկրաֆ ըէսիմլէրինի արմրշ տրը։

«Կոլոնիյէ» տիւն ագշամ Լօնտրայա միւթէվէճճիհէն լիմանըմըզտան հարէքէթ իմմիշ տիր։

—Ճուսման էրթէսի ագշամը քէօրիւտէն Իսսիւտտարա հարէքէթ ի տէն Շիրքէթին 14 նօմէրօը սոն վաբօրը՝ Գրզ գուլէսի ճիվարընա միւվասէլէթ իմմիրքտ, վաբօր եօճուլարընտան չարգալը պիր տէլիգանը քէնտիբէնտրի տէնիզ ամմըզ, վէ հէր նէ գատար վաբօր անիտ տուրտուրթըլըպ մէրզում տէլիգանը քէմալը կէրմի իլէ արանմըշ իսէ տէ, պուլընամալրպ գաարը տէրեատէ զայպ ու նապէտտա օլմուշ տրը։

(Տիկեր պաղը հավատխաթ իշչուն սոն սահիֆէյէ միւրաճաաթ օլընա։)

ԹԻՎ ՃԻՀԱԹ

Պապը Ալի Հուգուգ միւշավիրէրինտէն Նորաատունկեան Գաբրիէլ էֆէնտի հաղրէթլէրինէ բիւթպէի ուլա սընթը էվվէլի։

Պապը Սէրասքէրի մէքթուպի գանէմի սէրասքիֆէսի Իղդէթ էֆէնտիյէ բիւթպէի ուլա սընթը էվվէլի թէվճիհիրէ թէվճիհաթը մէհասինդայաթը հաղրէթ Բատիշահիյէ մայհար պուլրըմըշ օլմաղա, էֆէնտիի միւշարէյէհ հաղրէթլերինին հիւքիւմէթը մէթպուէսինէ իրֆա էյլէտիկի խրատմանը ատտրդանէյէ միւբաճաթէն իչուն թաաթթամբանը Սէնիդէյ մայհարիյէնի՝ սէմմունիյէթը ումմիմիյէյի մուճիպ օլմուշ տրը։

Իզմիր առաջնորդարանընին գարու քահանասը օրուպ չէհրիմիզ կ'լոտիրնի կէչէն կիւն եազմրշ օլորղրմրդ տաաա վէքիլլերի միւթէհայիրգանընան Գալատաղլեան Տիգրան էֆէնտի՝ ճուսման էրթէսի կիւնիւ իլան սէֆարէթթանէսինէ կիտուպ, սէֆիրը քէպիր տէվլէթլու Մրբրա Մօհսին Խան հաղրէթլերինի զիյարէթի էյլէմիշ վէ պէօյիւք իլթիֆաթլա գապուլ օլընրդ, եէվմի մէգբիւր ագշամրսը տախի սէֆարէթը միւշարէյէհատա թաատա տավէթի օլընմըշ տրը։

Գարակէօմրիւք քիլիսէսինին նորընծայ բարաղը Թիւլեանեան Տ. Կարապետ քահանանն կէրէք լէհինտէ վէ կէրէք ալէյհինտէ կազէթալարտա պաղը նէշրիյաթ կէօրիւլիյօր։

Բաթրիգխանէնին թէֆթիշ գօմիսիօնը ճուսման էրթէսի կիւնի սուրէթը մախսուսէտէ Գարակէօմիւրէ ազիմէթ իտէրէք, թահգիգաթը յաղրմէյի իճրա իմմիշ օլմաղա, ճրարա իյնապը իչիւն թահգիգաթ բաբօրթօրը պու կիւնքի կրսն. ժողվա թագտիմ իտէճէք տիր։

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ԾԱՆՈՒՑՈՒՄ

Ուսումնական Խորհրդոյ Ազգ. Կեդրոնական Վարչութեան

Ուսումնական Խորհուրդն որոշած լինելու / յետ այսորիկ թաղային և մասնաւոր վարժարաններն իւր այցելութեանց առիթ ունեցած դիտողութիւններն գրաւոր կամ անձամբ հաղորդել պատուարժան թաղական Խորհրդոց կամ տեսչութեանց, կը յանձնարարէ իւր այցելութեանց մասին որևէ հրատարակութիւն չընել։ «Ազգային լրագիր»։

Կ. Պոլիս 7 մայիս 1888

ՊԱՆԳԸ ՕՍՄԱՆԻ

Շրմէնարքէր թահվիլաթը բիւանգօսընն կէլէճէք գուրասընա մախսուս էրօդրոմէրին պու կիւնուէն սօնրա այաքր. սահաթ 10ատն 3½ գատար Պանգը Օսմանիտէն միւպայաա օլընապիլէճէի իյան օլրնը։

Տէրսատէթ 1 մայիս 1888

ՍԷՏԱՆՏԱՆ

ԼԵՎԷԼ Է ՍՕՆՐԱ

41

ՆՈՒԱՎԻԼ ՄՈՒՀԱՐԵՊԵՍԻ

Ֆրանսրդլարն Իւլիւնճիւ դօլ օրտուլարը, քէմալը չէճաաթլա, մուհասէրէ խաթթը երրթրպ աչմագ իչիւն Այէման օրտուսրնրն թա կէօպէլնէ հիւճում իթտիկի սրրատա, սաղ ճէնահլարը տա անրն եան թարաքինը մուհաֆազա իթմէք իւզրէ Բօթանֆէյ իլէ օ տիկէր միհիմ նօգթալար, օլ կէճէսի Այէմանլարրն զապթնտա գալտը։

Ֆէլատաբ կիւնիւ իսէ, Այէմանլարա գուվվէթլի իմտատա գօլլարը եէթիչէճէյինէն, իշ զիյատէսի իլէ ադրլաչաճագ իտի։

Էկէր Ֆրանսրդլար, հէր նէ սէպէպ սէպնի իսէ օլ գատար օյանմալրպ տա, պիր գաչ սաաթ էվվէլ հարպա պաչլասալար, հիչ տէյիլ իսէ, օղոստոս 31 մուհարեպէսինի գաղանապիլիրլէր իտի։

Հէր նէ հալ իսէ, իշ պէօրէ օլմատը, վէ հարպրն տէվամը ֆէբրտաբ կիւնէ գալտէ։

Օ կէճէսի, ժէնէրալ Էյմար, զիֆիր դարանլրդտա պէօյուք ուսթալրդէա իլէրի սօղուլուպ, սէսսիզճէ Սէրվինեիյէ գատար իլէրի վարտը, վէ պիր թէք ֆիշէնք բաթլաթմագսրզրն պիրտէն պիրէ Այէմանլարը էօյլէ պիր զաֆլէթէ կէթիրտի քի, մահէլի մէզպուրը գօլայլրգլա զապթ իթտի։

Այէման ժէնէրալը Կալ, պէօրէ պիր պաչտան էնմէ մաղլուպկիէթ իչիւն բիւր հիտտէթ օլարագ, կէճէ դարանլրզրնտա նէ գուվվէթ պուլտը իսէ պաչրնա թօրլատը, վէ դարշլրզ պիր հիւճում իճբա իտէրէք, քէնտիսի տէ Ֆրանսրդլարը Սէրվինեիտէն տիչարը սիւրտիւ, վէ մահէլի մէզպուրը եէնիտէն զապթ էյլէտի։

Ֆրանսրդլար հիւճումտա ֆէվգէլատէ մէհարեթի իպրաղ իթտիլեր իսէ տէ, միւտաֆաատա տախի օնսպէթտէ պիր չէճաաթ իպրաղ իտէմտիլէր։

Օ, կէճէսի հէր թարաֆտան Այէմանլարա քիւլիյէթլի մուավէնէթ եէթիչմէքտէ իտի։

Սեպտեմբերին Վինճի կիւնիւ չէվֆաղ ամտրզընտա, երինէ հէր թարաքը գաթը պիր սիս վէ տիւման գաբլամրզ իտի։

Պիր աղ սօնրա ժէնէրալ Մանթայֆել ամեէչէ պաչլարզ, Ֆրանսրդլարրն զապթընտա պուլրնան Նուասվիլ գարիյէսի իւզէրինէ կիւլէ վէ գումպարա եաղտրրմայա գրյամ էյլէտի, վէ Այէմանլար պիր գաչ տէֆֆալար այագլարրը իչէրի ամթմայա մուվաֆֆագ օլապիտիլէր իսէ տէ, հէր տէֆաբնտա տախի տիչարը սիւրիւտիլէր։

Իւք կիւնիւ Ֆրանսրդլար հիւճում, վէ Այէմանլար տախի քէնտի քէնտիլերինի միւտաֆէա իթմէքտէլեր իքէն, ֆէբրտասը կիւնիւ իսէ Այէմանլար գուվվէթի պուլմուշ օլտրգլարընտան, քէնտիլերի հիւճումա պաչլամրզլար, վէ Ֆրանսրդլար տախի թուրթտրգլարը մէվգլարը մուհաֆազայա մէճպուր պուլընմագտա իտիլեր։

Պիր գաչ սաաթ տէվամ իտէն չէտիտ պիր մուհարեպէտէն սօնրա, նիհայէթ Նուասվիլ գարիյէսի գաթիէն Այէմանլարրն զապթլարրնա կէչտի։

Պու հէնկեամտէ Այէմանլար քէնտի թօրլարրնրն մրգտարրը քիւլիյէթլէ արթրմրշ օյմալարը սայէսինտէ, հէր թարաֆտան Ֆրանսրզ բիատէսի իւզէրինէ ամեէչ իթմէքտէ, վէ պունլարրն պիրլէշկպ տէ պիրտէնճէ հարէքէթ իթմէլերինէ մէյտան պրագմամագտա իտիլեր։

Սօնրատան սօնրայա եէնիտէն եէթիչէն Այէման իմտատ գօլլարը, Ֆրանսրդլարը տահա զիյատէ միւշքիլ պիր հալէ վաղ էյլէտիլեր։

Էյհասրլ բիւճաթ սաաթը վուրմագտա, չիւնքի Ֆրանսրդլարրն հէմ մէրքէզ գօլլարը, վէ հէմ տէ սաղ վէ սոլ ճէնահլարը, Այէման թօրլարրնրն տէհչէթլի ամեէչինէ արթրգ կէօրլուս վէրէմէյիպ, ատրմատրմ կէրի սիւրիւլմէքտէ իտիլեր։

Էն էվվէլ բիւճաթ պօրուսրնը չալտրրան, մարեչալ Լբպէօֆ օլտր։

Տիկէրլերի տէ պիրիպիր արգասը սրրա օնա իմթխալ իթտիլեր։

Բրէնս Ֆրէտէրիգ Շարլ, անը վագրթտա Սէտան ճիհէթինտէն տախի թօր սէսլերի ալմրշ օլտրգընտան, էօյէ պիր մէվգը ինթիհապ իտուպ պէքլէմէքտէ իտի քի, հանկը թարաֆտան իմտատ թալէպ օլունուր իսէ, օլ թարաֆա եէթիչէլին վէ իչի պէթիրսին։

Էօյլէնտէն սօնրա բէք աղ պիր միւտտէթ կէչմրշ օլտրը հալտէ, Ֆրանսրդլար հէր թարաֆտան թէքրարէն Մէցէ տօղրու կէրիյէ ավտէթ իթմէքտէ իտիլեր։

Մուհասէրէ խաթթրը երրթրպ կէչմէք վէ պու սուրէթլէ մարեչալ Մագմահօնրն օրտուսը իլէ պիրլէշմէք իչիւն իճբա օլրնան օլ պէօյուք «ուրն», պիւսպիթիւն պօչա չրգմայա հիւքմ օլընմրշ իտի։

Մէգքիւր իքի եարբմ կիւնլիք մուհարեպէլէտտէ, Ֆրանսրդլար, էօյու վէ եարալը 3547 դաղթան վէ նէֆէր զայգ իթտիլեր։ տէօրթ նէֆէր ժէնէրալլարը վուրուլմրշլար վէ պունլարատան պիրիսի, եանի ժէնէրալ Մանէք, միհէէսիբէն վէֆաթ իլէմիշ իտի։

Այէմանլարրն զայգը տախի 3000 նէֆէր գատար էօլու վէ եարալը օլտու։

Մարեչալ Պաղէն մէյտանը հարպա 100,000 քիշի շրգարմրշ օլտրգընը հիտապ իլէմէքտէ իտի։

Այէման էրքեանը հարպը տախի, էվվէլ էմրտէ 40800 նէֆէր իլէ հարպա պաչլամրշ, վէ սօնրատան պումրգտարրն 73800 նէֆէրե իպլաղ իտիլմիշ օլտրգընը պէյան իլէմիշլեր տիր։ Թօրլարրնրն մրգտարը տախի, 290 ատէտտ իպլաղ գրլընմրշ իտի։

Սէտան գալէատը իւզէրինէ պէյազ պայրաղրն տիքիլմիշ օլտրգը կիւնիւն ֆէբրտասը կիւնիւ իտի քի, մարեչալ Պաղէնին օրտուսը, թէքրարէն քէնտի հապսխանէսինէ, եանի Մէցէ գարաթրլրը։

Մարեչալ Պաղէն հէնուզ խայրն օլմամրշ իտի։ վէ հէնուզ քէնտի խապէրի պուլընմատրը հալտէ լիբէրաթօր Նարօլէոն Սէտանտա Այէմանլարա թէսլիմ օլտրգը սրրատա, քէնտիսի մուհասէրէ խաթթրը երրթրպ կէչմէք վէ քէնտի իմբէրաթօրընն պուլընտրգը Մագմահօն օրտուսը իլէ պիրլէշմէք իչիւն, ինսան գուտրէթի տախիլինտէ հէր նէ ճահտու իդտամաթ օլապիլիր իտի իսէ, քեֆֆիֆէսինի տէ իճբա իլէտի։

Պունու Այէմանլար քէնտիլերի տախի իգրար իլէմիշլեր տիր։

Էկէր մարեչալ Պաղէն, քէնտի թէքմիլ ճահտ ու իդտամաթընտա մուվաֆֆագ օլամատը իսէ, դապահաթ քէնտիսինտէ տէյիլ իտի։

Անէպա մարեչալ Պաղէնին եէրինտէ տահա զիատէ մահիր պիր դօմանտան պուլընմրշ օլսա իտի, Մէցին էթրաֆրնը սարմրշ օլան տէմիր մուհասէրէ խաթթրը երրթրպ տիչարը չրգմայա մուվաֆֆագ օլապիլէճէք մի իտի։ օլտրը տա մէճճուլտրը։ չիւնքի տիչմէն հիչ պիր իհթիյաժտա զէրրէ գատար գուտուր իթմէմիշ, վէ Մէցին էթրաֆինը սարմրշ օլան 200,00 նէֆէրլիք օրտու, էօյլէ պիր ուսթալրգը սուրէթտէ թագսիմ իտիլմիշ իտի քի, հէր հանկը թարաֆտան տիչարրյա տօղրու պիր հիւճում վագը օլսա, պունլար պիրիպկրլրէրինրն իմտատրնա եէթիչիւ Ֆրանսրդլարը պօղաճագլար իտի։

Շուրտտը տա վար տրը քի, էկէր մարեչալ Պաղէն, օգոստոսրն 31ինտէ վէ սեպտեմբերին Վինտէ իճբա էյլէմիշ օլտրգը «ուրնինտէ մուվաֆֆագ/յ/թ պուլմուշ օլտա, վէ մուհասէրէ խաթթրը երրթրպ կէչմէք միքթէտիր պուլընսա իտի պիլէ, Սէտան թէսլիմյէթինին էօնիւ ալընճաճագ սրրա տախի արթրգ կէչիպ կիթմիշ օլաճագ իտի։

Արթրգ Մէյ օրտուսրնը քէնտի մահպուսիյէթինտէ եալընրզ պրագարագ, պիրազ տա պայգա թարաֆլարա ամթը Նիկեահ իտէլիմ։

Մէցտէն մատտա մուհասէրէյէ ալընմրշ սահր միսթանքէմ մէվգրլար տահա պուլընմատտա իտի։ մէսէլա Վէրտիւն, Թուլ, Պիշ, Ֆալպուրկ վէ Սթրազպուրկ վէ տահա սօնրատան տախի Պէլֆօր։

Ֆագաթի պունլարրն իչինտէ, Այէմանլարա պայլրճա միւլհագաթի սրդրնթրլարը վէրէն մէվգը, Սթրազպուրկ իտի։

Պախուսուս քի պիր տէֆա Սթրազպուրկ չէհրի Այէմանլարրն էլինէ կէչէճէք օլուր իսէ, Բէն Նէհրինին թէքմիլ սահիպը մութլագը քէնտիլերի օլաճագլար, վէ հէր նէ գատար իհթիմալտէն տէյիլ իտի իսէ տէ, երինէ պիր պօղունրզդ վուգուրնտէ տախի, մէգքիւր մէվգրրն քէնտիլերի իչիւն բէք պէօյուք գրյմէթի պուլընապիլիր իտի։

Վօրթ մուհարեպէսինտէն, եանի մարեչալ Մագմահօնրն թա իպթիտայի հարպտա տիչար օլտրզը մաղլուպկիէթինտէն սօնրա, Պատէն ֆրրգասը գօմանտանը ժէնէրալ վօն Վէրտեր, Ալզաս էյալէթինին մագարրը օլան Սթրազպուրկ չէհրի բիչիկեահրընա վասրլ օլմուշ, վէ անը չէտիտ սուրէթտէ թօբա թութմուշ իտի, չիւնքի թօբա մը թութմագ եօգտա նիզամը սուրէթտէ անը տա մուհասէրէյէ ալրպտա թէսլիսէ մէճպուր դրլմագ դարարը իչիւն ուսմամ երքեանը հարպրն բէյի իսթիֆսար օլընտրզընտա, ժէնէրալ վօն Մօլթքէ, 40000 նէֆէրլիք պիր օրտուսրն ընթրրազպուրկ բիչիկեահրընտա օյալանրզ վաղթ կէչիրմէսինի թէնսիպ էյլէմէտիկինտէն, վէ անէրին պաչդա թարաֆլարտա լիւզումլարրը կէօրտիյինտէն, իշի գրսսա պաղամագ իչիւն, թօբա թութմագ իչինէ դարարը զաթի վերմրշ իտի։

Ժէնէրալ Իհրիհ նամ գահրաման Ֆրանսրզ գօմանտանը, Այէմանլարրն տէհչէթլի թօբ ամեէչերինտէն ասլա երլմայրպ, պէհատրրանէ դարշը գօյտու։ վէ չէհրին պիչարէ էհսալիսի տիչարը խարապկիէթ օլտու իսէ տէ, նիհայէթ Այէմանլար տախի քէնտի գրյադլրգլարրնրն պիր ֆաֆտէի օրմայաճաղընը կէօրէրէք, երինէ նիզամնտա մուհասէրէ թարիգինտէ դարար գրլմրլար։

Ֆագաթի պիզ արթրգ թէֆէրրուաթ նէվինտէն օյան պու նօգթալարը պիր թարաֆա պրագարագ, սէֆէրին ասրլ ճանը օյան Սէտան մուհարեպէսինէ, վէ իմբէրաթօր Նաբօլէօն իլէ պիրլիքտէ թէքմիլ Մագմահօն օրտուսրնրն թէսլիմի հիքեայէսինէ ավտէթ իտիլիմ։

ՊՈՒԼԿԱՐԻՍԹԱՆ

ԲՐԷՆՍ ՖԷՐՏԻՆԱՆՏԸՆ

ՇՈՒՄՆՈՒՕՒ ՄԻՒՎԱՍԼԷԹԻ

Շումնու մուխտիրիմզուէն ապրիլ 30 թարիխիյէ պտրզրմրզ պիր մէգալէ տիր։

Ապրիլ 16 թարիխի մէքթուպրմ տա բրէնս Ֆէրտինանտ հաղրէթլէրինին Շումնույա մուվասլէթի ապրիլին 27նճի չարշէմպիհ կիւնիւ իչիւն գալարկիր օլտրզընը պէյան իթմիշ իտիլ։ Ֆագաթի սօնրատան ալընան խապէրլէրտէն՝ միշարէլլէհին Բուսճուդ թարիգիլէ թէշրիթի իտէճէյի վէ պիրթապ պիր կիւն կէրիյէ գալընճաղը անշարրմրզ օլտրզընտան, պուրատա գապուլյէթ բրօկրամը տա օլ վէճհէ իլէ թէրթիպ օլընը։

Եկմը մուայէնը մէզքիւրտէ, եանի ապրիլին 28ինճի բէնճշէնպիհ կիւնիւ, բրէնս Ֆէրտինանտ հաղրէթլէրինին գաթրը մախսուսը էօյլէնտէն սօնրա ալաֆր սաաթ եարբմտա Շումպրօտ սիմասինրնա վասրլ օլտու։ Մահալը մէզքիւրտէ Շումնու գօմանտանը, միւթէսարրրֆը, էյալէթի մէճլիսը բէյիսի, Շումնու վէ Եէնի-Բազար գասապաթը էհալիլէրի թարաֆընտան պիրեր հէյէթը մէպուսէ՝ բրէնս Ֆէրտինանտ հաղրէթլէրինի խաթիգպալ իթտիլեր։

Պու պիրինճի գապուլյէթ էմնասընտա սիւվարի մուղիգասը միլլէթ մարշընը թէրէննիւմ իթմէքտէ, վէ էթրաֆի քէօյլերտէն թօբլանան քէօյլիւլէր քէմալ շէվգ ու մէսէրրէթլէ բրէնսը միշարէլէյհի ալգրչլամագտա իտիլեր։ Մահալը մէզքիւրտէ եարբմ սաաթ գատար արամտան սօնրա ֆայթօնլարա բաքիպէն Շումնույա հարեքէթ իտիլտի։

Պիրինճի ֆայթօնտա, բրէնս Ֆէրտինանտ վէ պիրինճի եավէրը հարպը պինպաշը Բէթրօֆ, իրինճի ֆայթօնտա, բէիսը վիւքէլա Մ. Սթամպուլօֆ վէ մալյէ նազրը Մ. Նաշէվիչ բաքիպ օլմուշլար իտի։

Արգատան սէրայ նազրը վէ պիրինճի սրրքեաթիպլէրի,տահա արգատան տիկէր մայթթ մէմուրլարը վէ սթաբսիօնտան իմթիգպալ իսէն հէյէթը մէպուսէլէր կեթմէքտէ իտիլեր։

Էնտաթ բահտէ Շումնու վէ Եէնի-Բազար ժանտարմա պինպաշրլարը՝ թէքմիլ սիւվարի նէֆէրաթըլա բրէնսէ բէֆգաթթ իթտիքլերի միսիլլա, պիր պէօյուք սիւվարի ասքերի տախի կիւզէրկեահրն տէօրթ նօգթասընտա գարաղոլ խրտմէթի իյֆա իթմէքտէ օլուպ, շէհրին տախիլինտէ խսէ պիրինճի ֆիւթուհաթ քէմերինտէն պաչլայարագ ուլու քիլիսէյէ վէ անտէն բրէնսին իգամէթինէ թախսիս օլընան խանէյէ գատար իքի թարաֆտա բիյատէ ասքիրի սաֆպէսթէի սէլամտուրմագտատտր։

Էնտաթթ օլընան թօբլար, Պուլկար վէ Էրմէնի քիլիսէլերի գամբանալարը՝ բրէնս Ֆէրտինանտ հաղրէթլէրինին չէհրէ եագլաշտրզընը էհսանիկ խապէր վէրմէքտէ իտի։

Միշարէլէյհ հաղրէթլէրի՝ ալաֆրանկա սաաթ 2ճէ չէհրին գարուսընա վասրլ օլտրզընտա, պէլէտիյէ բէյսի, տէվարը հիւքիմէթ բէյիպերի, գատընլարրն Խայրբէրվէր ճէմիյէթի աղալարը, հէյէթը բուհանիյէ, Պուլկար, Իսլամ, Էրմէնի վէ Եահուտի մէքթէպլէրի էրքէք վէ գրզ շակիրտանը վէ պինէրճէճ էհալինին հոբբբ ավագէլերի իլէ խսթիգպալ օլընար։

Բրէնս Ֆէրտինանտ հաղրէթլէրի՝ մահալը մէզքիւրտէ տուրտգտա, պէլէտիյէ բէյսի՝ մէզքրէ միհնասիպ պիր Նուրթգ իյրատարլա «մէմլէքէթիմիզէ խօշ կէլտինիզ» մէրասիմինի պրիճբա, ատէթը գատիմէ իպթիգասընճա Խոշ, եէտ թագտիմ էյլէտի։

Մութթէագբպէն գատընլարրն Խայրբէրվէր ճէմիյէթի թարաֆընտան զայէթ նէֆիս վէ մունթազամ պիր չիչէք պուքէթի վէ պիր թէչէքիւրնամէ՝ գրզլար մէքթէպի մուալլիմէսի եէտի իլէ բրէնսէ թագտիմ օլընտրգտա, միշարէլէյհ հաղրէթլէրի՝ ֆայթօնը տուրտուրթգտ, էվվէլա եավէրը հարպ պինպաշը Բէթրօֆ վէ արգատան բրէնս՝ աշաղը խէբէք, պուքէթ վէ թէչէքիւրնամէյի գապուլ իլէ պէյանը մէմնունիյէթ իթմիշ տիր։

Թէքրար ֆայթօնսիվար օլարագ իլէրիլէյիպ, Եահուտի մէքթէպի շակիրտանը հիպասընա կէլինտիքտէ, գատիֆէ իւզէրինէ իչչէնիշ զայէթ հիսէնլրլի պիր պէյթ վէ պիր պուքէթ թագտիմ իտիլիպ, բրէնսը միշարէլէյհ հաղրէթլէրի՝ քէմալ մէմնունիյէթլէ պիրագպուլ եօլարընա տէվամ, վէ պէօրէճէ Պուլկարլարրն պէօրէճէ Երրոդութիւն քիլիսէսինէ միւվասլէթթ իտիլիշ տիր։

Մահալը մէզքիւրտէ մէթրօբօլիտ վէքիլի վէ թէքմիլ հէյէթը բուհանիյէ թարաֆընտան գապուլ օլընարագ քիլիսէյէ կէթիրիլիշ վէ թէչէքքիւրնամէ մուվալլրը օգունմրշ տրը։ Քիլիսէտէն չրգրլարագ պիր ալայ իլէ եօպ տէվամ իտիլիպ, բրէնսին իգամէթինէ թախսիս օլընան Տիմիթրիէֆ պիրատէրլէր խանէսինէ վասրլ օլընտրգտա, բրէնս հաղրէթլէրի՝ ֆայթօնան աշաղը խէբէք գաբուրնրն էօնիւնտէ տուրմուշ, վէ սաֆպէսթէ օյան ասաքիր թարաֆընտան իճբա իտիլէն բէսմը կէչիտի սէյր իթտիքտէն սօնրա, խանէյէ կիրիպ խսթիրահաթ էյլէմիշ տիր։

Եարբմ սաաթ սօնրա խանէյէն պէօյուք սալընընտա բէսմը գապուլիյէթ վուգու պուլմրշ տրը։

Միւթէսարրքիմրզ Մ. Մանօլօֆ՝

---

(204)

ՄԷՃՆՈՒՆԷԼԷՐ ԹԱՊՈՒՊ

ՄԻՒԷԼԻԹՅԻ

ԳՈՍԱՔԻՆ ՏԷ ՄՕՆԹԴԷՐԴՆ

Թայֆալար՝ պու գօմանտայը ալընճա իչէ պաչլատրլար։

Պիր թայֆա.—Գաբթան. . . պիր ատամ եարալանմրշ . . .

Գարթան.—Իքի կիւվէրթէ արասընա կէօթիւրիպ հէքիմէ խապէր վէրինիզ. . . Տօգթօր՝ իքինճի գարթանրն գամարասընտա օլմալը տրը. . . Զաբուգ խոնիզ։

Թայֆանրն պիրի երլտրրրմ կիպի նէրտիվէնտէն աչաղա էնիպ, գամարանրն գարուսրնը չալմագսրզրն աչրը։

Տօգթօր՝ թէլամմիւպլէ.—Նէ՞ վար, նէ՞ օլտու։

Թայֆա.—Գարթանրն էմրի իլէ կէլիյօրրմ, տօգթօր. . . Պիր ատամ եարալանտը. . .

Տօգթօր.—Հայտէ կէլիյօրրմ,—տէյիպ գաբույը պիրէ գաբամագսրզրն գամարատան արալթաբալ տիչարը չրգտը։

Ֆապրիս՝ պիր սէվինճէլ քէնտի քէնտիյէ.—Օ՛խ, հէյլէ կէթտի, արթրգ խսթէտիկիմ կիպի տավրանապիլիրիմ։

Օ էնատէ Մ. Տըլարիվիէր տէհչէթլի պիր սուրէթտէ սայրգլամագտա օլտրպ, տէրին պիր կիրտապա եուվարլանըյօր զանընյլա վագթ վագթ ինլէմէքտէ վէ իքի էպէրիյէ եօրկանլարընա թութունմագտա իտի։

Ֆապրիս՝ քէնտի գամարասընտա սու տօլտուրուպ ճէպլինէ գօյտրզը քիչիւք չիչէյի ճէպլինտէն չրգարրպ իսթիյարա եագլաչտը, օնա տօղրու էյիլտի, վէ ուսուլճամրզ տայրսրնա տէտի։

—ՏայրճՆրզմ, էյան սուսամրշմրսընրզ։

Պու սէօզլէր՝ Մ. Տըլարիվիէրին գուլաղընա էօյլէ պիր չարբտը քի, մէրգում՝ այրլրպ, պիր տագիգա իչիւն սայրգլամասը կէչտի։

Տըլարիվիէր.—Եվվէթ. . . էլան հարարէթ պէնի պօղույօր, պէթիրիյօր. . . սուսուզլրզ պէնի էօլտիւրիյօր. . .

Ֆապրիս՝ չիչէնին աղզընը աչրպ մէրգումրն տուտագլարընա վաղ իտէրէք.—Էօյլէ իսէ իչինիզ։

Մ. Տըլարիվիէր՝ պիր սօլուգտա չիչէյի թէքմիլ պօչալթտը։

Պիր մրգտար համիզը քիսրրթ (ասիտ սիւլֆիւրիք)՝ պու պիր գաչ տամլա սու գատար տէհչէթլի պիր թէէսիր հասրլ իտէմէզ իտի։

Պալատէ զ՝քր օլընան սայրգլամա՝ անը վահիտտէ գրզկրն պիր ճիննէթէ թէհավիլ իթտի։

Իսթիյար՝ եաթաղընրն իւզէրինտէ տիքիլտի, գամարանրն օրթասընա աթլատը, տէմիր գաֆէս իչինտէ պուլընան վահչի պիր հայվան կիպի պաղրրարագ իքի իւչ տէֆա գամարանրն էթրաֆրնը տօլաչտը, էյինէ նէ կէչտի իսէ գրրտը, վէ նիհայէթ աչրզ գաբույա պագրպ էյլիսէսիզ տիչարրյա ֆիրանտը վէ կիւվէրթէ նէրտիվէնինին իւզէրինէ չրգտը։

Ֆապրիս հէր նէ գատար արգասը սրրա կէթտի իսէ տէ, օրթալրզ բէք գարանլրզ օլտրզընտան, պիր աղ սօնրրա կէօզիւնտէն զայլ իթտի։

Հէր նէ գատար բիւզկեար պիրտէն պիրէ տէյիչիպ, գաբթան տախի պու թէհավիւլտէն քէմալը մէհարեթլէ խսթիֆատ իթմիշ իտի իսէ տէ, պօռա էլան սինմէմէքտէ վէ պիլաքիս քէսալը չիտտէթ էյլէմէքտէ իտի։

Միւթէմատիէն տէհչէթլի պիր սուրէթտէ կէօք կիւրէմէքտէ, տալկալար չաթրտամագտա, վարօրրն պաչտան գարա հէր սալանրշընտա տիրէքլէր տէվրիմէք թէհլիքէսինէ տիչար օլմագտա, տիմէնին զէնճիրլէրի կըճրտամագտա վէ բիւգկեարտան մագարալար ըսլրգ չալմագտա իտի։

Վագթ վագթ տալկալար վարօրա կիրիպ, կիւվէրթէյի պիր ուճտան օ պիրուճա սիլիպ սիւրիւմէքտէ, վէ պունլարա զամմէ օլարագ գրրսալար պօչանրրճասընա չէտիտ պիր եաղմուր եաղմագտա իտի։

Օրթալրզրն պու գաթը գարանլրզը էսնասընտա, տալկալարրն տաղլար կիպի գալգրպ էնտիկի սրրատա Ֆապրիս թիթրէյէրէք վէ տիւչ գալգա սալլարաթրյա կիթմէքտէ, վէ հէր նէ գատար հայաթրնրն թէհլիքէէ ազիմէտ պուլընտրզընը հրսս իթմէքտէ իտի իսէ տէ, հէր հալտէ իսթիյարը պուլուպ, ֆիքրինէ գօյտուզը մինայէթը տէնակթքեարանէնին լճբասը իչիւն պօռա վէ ֆուրթունատան խսթիֆատէ իթմէք խսթէմէքտէ իտի։

Պիր արա պիր չիմչէք չագրպ, պունրն այտրնլրզրյա Ֆապրիս՝ վարօրրն էօն թարաֆընտա պէկյաղա չալար պիր չէքլ կէօրիւպ, օ օլմալը տրը տիկէրէք վէ միւմքին մէրթէվէտ սալընմամագ իչիւն սէֆինէնին քէնարլարընա թութունարագ Ալպարիզոզն պաչ թարաֆընա տօղրու կիթտի։

46

Ֆապրիս եանրլմամրշ իտի։ Զագան չիմչէյին այտրնլրզրյա կէօրիւնէն պէյազ չէքլ՝ հագիգաթէն Մ. Տըլարիվիէրին չէքլի իտի։

Ֆրանց Ռիթնէր իլէ Բրնէ Ժանսրլէնին չէրիքի՝ էրէյիմէ կիւճլիքլէ վարօրրն պաչ թարաֆընա վասրլ օլուպ, պիրտէն պիրէ այագլարը իւզէրինտէ տիքիլէրէք, տայրսրը իլէ գարշը գարշրյա կէլտի։

Ճիննէթի բէյտրբէյ արթմագտա օլան Մ. Տըլարիվիէր՝ բէք միւտհիշ պիր հալ վէ հէյէթտէ պուլընմագտա իտի։ Եաղմուր իլէ տակալարտան բալանրպ, կէօմրէյի թէնինէ եաբրշմրշ իտի, սրգ վէ գրսա սաչլարը գարանլրգտա բարրլ բարրլ բարլամագտա իտի։ Եիւքսէք պիր սէս իլէ անլաշրլմազ սաչմատարան լտգրտրրլար իտուպ, պունլարրն արասընտա պէտտուվալար վէ չիքեայէթլէր տախի իչիտիլմէքտէ իտի։

Գարանլրգտա տահա զիյատէ եիւքսէք կէօրիւնէն ուզուն պրյր հասէպիյէ վարօրրն քէնարը՝ էրգումրն եարը պէլինտէն խայլի աչաղը օլտրզընտան, վարօրրն պաչտան գարա միւթէմատիէն սալանմասրյա մէրգումրն՝ միւվաղնէսինի զայպ իտէրէք տէնիզ տիչմէմէսի՝ ղարահպատէն իտի։

Ֆապրիս՝ էթրաֆընա տէրագալ պիր կէօզ կէզտիրիպ քէնտի քէնտիյէ «—Իչի գօլայ պէճէրէճէյիմ—» տէտի։

Գարանլրգտա հիչ պիր չէյ կէօրիւնմէզ իտի։

Իւչ տէօրթ ատրմ էօթէտտէ հիչ պիր չէյ ֆարգ ու միշահէտտէ օլընմայրպ, պունտատն մատտա թայֆալար հէր մանօվրա իճբասրյա մէշղուլ իտիլէր։

(Տեսէ)

բէսմի թագտիմի իճրա իթմէքտէ իսի։

Էվվէլա, պէլէտիյէ հէյէթի վէ էհալի թարաֆընտան կիտէն հէյ՛թը մէպուսէ թագտիմ իսիլսի։ Սօնրա հէյէթը բուհանիյէ։ Արգասընտան մէքթէպլէր միւտիրի վէ մուալլիմին հէյէթի, պիրինճի սընըֆ քեաֆֆէի մէմուրընը միւքիյէ տալիյէ վէ ասքէրիյէ։

Բրէնս Ֆէրտինանտ՝ իչպու հէյէթէրի այրը այրը թալթիֆ, ու թէչվիզ իթմիշ տիր։

Պու սըրատա միլլէթիմիզտէն տախի պիր հէյէթը մէպուսէ՝ պաշ բաբաղըն թահթը բիրտէթինտէ օլարագ բրէնսին հուզուրընա գապուլ օլունը։

Միւշարէյէհ հաղրէթլէրի՝ քիլիսէ վէ մէքթէպէրի օլուպ օմուրղընը վէ գաչ խանէտէն իպարէթ վէ նէ միւտէթտէն պէրու պուրայա հիճրէթ իթտիրէրինի սիվալ իթտիքտ, հէյէթը մէպուսէտէն մուալլիմը մէքթէպ Պանճուգեան Ցակոբ էֆէնտի՝ իրզահմը լաղրմէյի պիրիթա, միւշարէյէհ հաղրէթլէրինի խօշնուտ իթմիշ, վէ բրէնը միւշարէյէհ ճէվապընտա, «միլլէթինդ Պուլկարիսթանտա թէվէճճիւհմանը մախսուսէմէ կիւվենէպիլիր» տիրէրէք, հէյէթը մէպուսէյի թալթիֆ վէ մէմուր իթմիշ տիր։

Պու միւնասէպէթլէ ատալէթ նամընա օլարագ. շու Նոգթայը պէյանէ մէճպուրը քի, միլլէթ նամընա պու թէրթիպսիզլարը թասավուր վէ իճրա իսէն, քէմալ ֆէտաքեարի իլէ չարշան՝ Ե-ԼԸԸԸ Պոյաճեան Մկրտիչ էֆէնտի օլուշ տը։ Էֆէնտիի մուամիլէյհն էօթիէտէն պէրու միլլէթճէ վէ ճէմիյէթը պէչէրիյճէ օլան ղայրէթ, տուլղու վէ ֆէտաքեարը ղընը տերէճէսի՝ եւ-բսէք, վէ ճէմաաթը մըղընը ուրչմրշ վէ պոզուլմշ անսաղընտան (Հրաչ) ֆարկը միրադը հասէնէ սահիպի իսէ տէ, նէ ֆայիտէ քի, պու ճինտէն գէր Բանէճէ պուլընտրղընտան, հէր ղայրէթլէր վէ չարշմալար հէր վագթ սէմէրէսիզ դալմադա, վէ տիպի տէլիք տէսթիյի սու իլէ տօրուրմադ իւմիտի՝ քէնտիսինտէ էլան պադը գալմադա տը՝՝՝։ հէր նասրլ իսէ պիզ երինէ քէնտի մէդալէմիզէ տէվամ իտէլիմ։

Աղշամը պէլէտիյէ թարաֆընտան մէքթէպը քէպիր սալօնընտա բրէնս Ֆէրտինանտ հաղրէթլէրինէ իքրամէն պիր ղոյաֆէթ քէչիտէ օլունը։

Եւզ քիչի իչիւն թէրթիպ իտիլէն զիյաֆէթը մէզբիւրէտէ բրէնսին մայէթը մէվճուտէսինտէն պաչդա, մէթրօբօլիտ վէքիլի վէ պաշ բաբաղ, բիտատ, սիվալի վէ թօբճու գօմանտանլարը, միւֆթի Բաշիտ էֆ. վէ միւթէպէրանը Իսլամիյէտէն 15 քիչի, էրմէնիլէրէն պաշ բաբաղը վէ տիկէր պիր էֆ. Եահուտիլէրէն խախամը, հէր էսնաֆտան իքիչէր մէպուս, Սօֆիատա Նէչը օլչան Նիմ բէսմի Սէլոթա կաղէթասընընն պաշ մուհաբրիրի մէշհուր վէ մաարուֆ Զախարի Սթեփանոֆ վէ սաիբէ հաղրը իտիլէր։

Եէվմը մէզբիւր կէճէսի գանտիլ տոնանմասը իճրա իտիլիպ, կէճէ եարբընա գատար ասքէրի մուզիգալար թէրէնիւմ իթմիշ, վէ էհալի քէմալը ասայիշէ կէզիպ էլէնմիշ տիր։

Տիւնքի ճումա կիւնիւ ումումի ասաքիր թարաֆընտան չէհրին խարիճինտէ մանօվրալար իճրա իտիլէյ պաչլատը վէ բրէնս հաղրէթլէրի էպպսիվար օլարագ պիզզաթ գօմանտա իթմէքտէ իսի։ Իչպու մանօվրա պէշ սաաթ տէվամ իտիպ էօյլէնէ եաղըն բրէնս իդամէթկեահրընա ավտէթ իթմիշ, ումումի զապրթանա վէ Շումնու թարաֆընտան մէճիրը մէպուսանտա ադա պուլընան զէվաթա էօյլէն թաամը վերմիշ տիր։

Բրէնս հաղրէթլէրի՝ էմնաթ թաամտա զապրթանը ուսէրէթը մախսուսէտէ թալթիֆ իտէրէք, ասքէրին Նիզամ ու Ինթիզամիարընտան զայէթ մէմնուն զալարընը վէ ասկէրլիք վազիֆէ ու սաատագաթլարընտա շիմտիյէ գատար գուսուրտա պուլընմամշ օլորգլարը կիպի, պունտան պէօյէ տէ պուլընմայաճագլարընա էմին օլորղընը պէյան իթտիքտէ, քեաֆֆէի զապրթան «եաշասըն բրէնսիմիզ» ավազէսի իլէ խանէյի կիւրէթմիշէր տիր։

Բրէնս հաղրէթլէրի՝ էօյլէնտէն սօնրա Պուլկար մէքթէպէրինի վէ ազշամ իւսթիւ տախի Իսլամարընն Եէնի-Ճամի թագիր օլընան ճամիի քէպիրի զիյարէթ իթտի։ Միւշարէյէհ՝ ճամիի մէդքիւրէ վասրլ օլորգտա, միւֆթի Բաշիտ էֆ.՝ պինէք թաշընտան բրէնսի իսթիգպալ իտուպ, գրսա պիր տուվատան սօնրա իտարէի քէլամա իսթիտար իլէ «Զամը ֆախիմանէլէրինին իչպու զիյարէթլէրի՝ Իսլամ միլլէթինէ օլան թէվճճիւհմանը պիր տէյիրը ալէնսի օլորղընտան, գալպիմիզ թարիֆի նագապլը մէսրուրիյէթպախշ իթմիշ տիր» եօլունտա մէգալաթտա պուլընորղընտան, բրէնս հաղրէթլէրի տախի ճէվապէն «վախանըմըզըն չէրէֆ ու սաատէթի՝ պիլա խախանա քեաֆֆէի վախանաչլարը մրզըն իթթիհագ ու մուհապէթլէրինէ միւնասիբ պուլընորղընտան, Իսլամ միլլէթինին տախի այնի հրսիրատա մէէլուֆ պուլունորգլարընա դաթան շիւսկէմ եօգ տը։ Շումնու Իսլամ էհալիսինին հագ գրմտա իպրաղ իթմիշ օլուուղը իչպու ատասը միհմանիւվագիսի իսէ՝ մուճիպը մահզուզ!թիմ օլուպ զայէթլէ մէճնունիմ» տէմիշ տիր։

Բրէնս Ֆէրտինանտ՝ պատէհու ճամինին տէրուունինի տէ զիյարէթ իսէ բէք, թէքբար ֆայթօնա բարիպէն վէ այնի ալայ իլէ չէհրին տիկէր պաղը մահալէրինի տէ զիյարէթտէն սօնրա, մահալը իդամէթինէ ամտէթ էյլէմիշ տիր։

Բրէնս Ֆէրտինանտ հաղրէթլէրի՝ մայէթը մէվճուտէսի իլէ պէրաբէր այու սապահ ալաֆր, սաաթ 8տէ չէհրիմիզտէն հարէքէթ իթմիշ օլարընտան, էօյլէնտէն պիր սաաթ էվվէլ Վարնայա միվասէլէթ իսէճէք տիր։

ԻՄԲԻՄՊ—ՎՐԱՆԻԱ

ԻԼԹԻՍԱՂ ԽԱԹԹը

Էվվէլքի կիւն բէսմը քիչատը մուդարրէր պուլընմըշ օլան Սէլանիք ճիհէթինտէյի Իսաքիպ-Վրանիա իլթիսադ խաթլարընա տաիր թաֆսիլաթ տը։

Բուտէլի շըմէնտրֆէրէրինին Էվրօբա խաթլարը յա իլթիսադը չօգ տան պէրու միւթէասվիր օլորղը հալտէ, 1883 սէնէսինտէ տէվլէթը Օսմանիյէ իլէ Աւսթրիա, Սրբպիսթան վէ Պուլկարիսթան դօմիսիլէրի՝ Վիէննատա պիր գոնֆէրանս ագտը. յա պիր մուգավէլէնամէ թանզիմ իթմիշլէր իսի։

Մուդավէլէ իգթիզասընճա 4 հիւքիւմէթլէր՝ շըմէնտրֆէրլէրին իլթիսադը իչիւն նօգսան գալան խաթլարը ինչա իտէճէքլէր, վէ 1886 սէնէսի հոկտեմբերին 4/16ընտա խաթլար իշլէմէկէ պաշլարզպ, Տէրսատէթ վէ Սէլանիք խաթլարը պիր զէմանտա քիչատ օլընճագ իքէն, պաղը մանիալարսան նաչի ըսմը քիչատ թէէխիսիւ իթմիշ իսի։

Վրանիա ճիհէթինտէ իլթիսադ խաթլարը ինչա օլընմիշ օմաղլա, տէվլէթը Օսմանիյէ՝ իքի խաթթին պիրսէն քիչատընա ինթիզար օլընմադըզին Պուլկարիսթան խաթթը տախի իթմամ օլունմադ իւզրէ շիմտիլիք Սէլանիք խաթթընին քիչատը թէէխիսիւ օլունմասընը թասվիպ վէ թէենպպ պույուրմրշ տը։

Սէլանիքտէն Պէլկրատա 695, վէ Պէլկրատատան Վիէննայա 630, վէ Վիէննատան Բարիզէ 1404 քի ճէման 2729 քիլօմէթրօ մէսաֆէ մէվճուտ օլորղը հալտէ, էքսրբէս գամարլարը՝ 60 սաաթտա իչպու մէսաֆէյի գաթ իտէճէքլէր տիր։

Սէլանիք լիմանը՝ Բօրսախտէ, Պրընտիզիյէ նիսպէթլէ 190, վէ Թրիէսթէյէ նիսպէթլէ 680 միլ տահա եագին օլորղընտան, իչպու խաթթին քիչատը իւզէրինէ, Թրիէսթէ վէ Պրինտիզի թիճարէթինին էքսէրի՝ Սէլանիկէ ինթիզալ իտէճէք տիր։

Պինապէրին Էվրօբանին վասթընտան Հինտէ վէ միւնթէէհալ Շարգա վէօրալարտան տախի Էվրօբայա կէօնտէրիյէն էմմանին Սէլանիք իւզէրինտէն նագլ օլընճագը ճիհէթլէ, լիմանը մէզբիւր բէք չօգ քէսպը էհէմիյէթ իտէճէք տիր։

Զախէն Սէլանիկէ ամէռչիւտ իտէն սէֆանի՝ սէնէտէն սէնէյէ արմմրշ տը։ Սէֆանը մէզբիւրէնին պիր ճէտվէլի պէր վէճճը աթի տէրճ օլունուր։

Սէն	Թէնէլրս
1881	875,673
1882	927,805
1883	982,306
1884	1145,369
1885	1153,120
1886	1451,131

Իբի պուչուգ կիւն զարֆընտա Պալթիգ վէ Շըմալ տէնիզլէրի սէվահիլինտէն Սէլանիկ միվասէլէթ օլընճագ տը։ Ալէմանիա վէ Աւսթրիա—Մաճառիսթան մէմալիքինտէն Մըսը, Հինտ, Զին, ճաբոն վէ Աւսթրալիայա կէօնտէրիլէն էմթաա, վէ մէմալիքը մէզբիւրէնին վասաթի Էվրօբայա իսթանպուլ տախի Սէլանիքտէն կէչէճէկի ճիհէթլէ, եագընտա վէ պէչբի սէնէի հաղրէտէ Սէլանիկ ամէռչիւտ իտէն սէֆանին հաճմը 2,000,000 թօնէլաթօր միւթէավուզ օլաճաղը թախմին օլընմրշ տը։

Սիվէյիշ գանալը թարիգիլէ սէյահաթ իտէն եօլբըլար իչիւն տախի Սէլանիք լիմանը պիր կէչիտ օլաճագ տը։

ԱՆԱՏՕԼՈՒՍԱ

ՍՈՒ ԹՈՒՂԵԱՆԼԱՐը

Անատօլուսընը միւսիթէլիֆ ճիհէթլէրինտէ ախիրէն սու թուղեանլարը ղուհուր իթթիկինի, վէ պունըն Սիվասա մուճիպ օլարը խասարաթը սոն նիւսսէլէրիմիզտէ եազմրշ իտիք։

Պու քէրրէ Էրզինկեան սանճաղընտա վուգու պուլան խասարաթ հագդընտա տախի մահալլինտէն ատթիտէլի թափսիլաթ վէրիլմիշ տիր։

«Սու թուղեանլարընը պուրաճա մուճիպ օլարը խասարաթ՝ խալը միհիմ տիր, Ինսան պիր դարիյտէն տիկէրինէ կիթմէք իչիւն ատթ իւզէրինտէ օլարը հալտէ պաղնեարը պէլինտէն տահա եօգ արբյա գատար սու իչինէ կիրմէյէ մէճպուր օլաբյոր։

Թուղեանլարտան խասարտիտէ օլան մահալլէրտէ պիր դաչ դարիյտ վար տը քի, պիթիւն էհալիսի էլեէվմ մէսքէնսիզ օրթատա գարմշ տը։ Պու պապտէքի թահգիգաթը՝ մէն ֆէզլէքսինի պէր վէճճը աթի պէյան իսէյօրսուս։

«Հասան Ղաղի դարիյէսինտէ 3 պաղ խանէ քեամիլէն մինհէտիմ օլմուշ տը։ Կէօղնիքտէ սուլար՝ պիր քեարկիր տէյիրմէն իլէ 5000 գատար սեյիւտ աղաճընը քեամիլէն եըդրպ կէօրիւրմիշ տիր։ Հաճօքի վէ Զէրաղ քէօրբիւլէրի տէ երդըլմշ տը։ Օյ ճիվարտա պուլընան արազի՝ պիթիւն պիթիւն խարապ օլորղընտան, պունտան պէօյէ արազիի մէզբիւրէ իւզէրինտէ զըրաաթին զայրը գապլը օլաճաղընը էրպապը վուգուֆ պէյան իսէյօր։

«Բաբաթ, Բօլմը վէ Դարա-Ցէվրէնտ քէօբրիւլէրի տախի միհնէտիմ օլմուշ տը։ Օլ ճիվարլարընն ադրաղիսի պիթիւն պիթիւն խասարտիտէ օլորղը կիպի, Թարբուր թուղլարը տա խարապ օլմուշ տը։

«Նէֆսը Էրզինկեանտա օլան վուգութա տախի պէր վէճճը աթի պէյան օլընը։

«Ցէօրմունճիւ օրտու մէրքէզի օլան Էրզինկեանտա ապրիլին 18ինճի կիւնիւնտէն 27սինէ գատար 9 կիւն լաէնգաթի 100սէնէտէն պէրու էմալի կէօրիւլմէմիշ սուրէթտէ չիտէթլէ եաղմուր նիւզուլ իտուպ, էթրաֆտա պուլընան 24 գատար տէրէլէրտէն հայմանլա պիր թարաֆտան տիկէր թարաֆա կէչմէք միւմքին օլամայաճագ տէրէճէտէ սէլէր ադմայա պաչլամրշ, վէ պու սէպէպլէ չէհրճճ բէք զիյատ թէլլաշ վէ էնտիչէ հասրլ օլմուշ տը։

«Պու տէրէլէրին էն միհնիմի Մանպակերտ տէրէսի իտի։ Մէզբիւր տէրէ՝ ասքէրե ապա իմալինէ մախսուս օլան ապախանէ պինասրընն ալթարաֆընտան միւրուր իթթիկի կիպի, խասթախանէի ասքէրի տախի օլ ճիվարտա վագը տը։

«Սէլլէրին ադմայա պաչամասը՝ Մանպզկերտ տէրէսինին միճբաի ասլիսինի թէպպրլ իթմիշ. վէ պէօյէ պիր թէհլիքէ իհթիմալինէ մէպնի մուդատէմա իմալ իտիրմրշ օլան թախմինէն 50 մէթրօ ուզունլըզընտա վէ 6 մէթրօ էնինտէ վէ 2 մէթրօ ելիքսէլլիկինտէ օլան սետտի եըդալադ սու՝ խասթախանէյինին պաղչէսինտէն պիր չէրեէք մէսաֆէտէ պուլընան ղրչլա վէ ճէպլանէ անպարը վէ սաիր էպնիյէի ասքէրիյէնին ալթընտան ճէրէյան իթմիշ, վէ կէճէյինին սաաթ 3 բատտէլէրինտէ էրզինկեանը պասրպ, պիր սաաթ զարֆընտա սօգագլար միւրուր վէ ուպուր միւմքին օլամայաճագ պիր հալ քէսպ իթմիշ տիր։

«Դրչլա, խասթախանէ վէ ապախանէյէ կիտիլէճէք եօլ սուլար իչինտէ գալմրշ օլորղը, վէ եաղմուր չիտէթը քեամիլէ իլէ նիւզուլ իթմէքտէ օլուպ կէճէյինին գարանլըղը իչինտէ ինսանա առէթա տէհշէթ հրսս իթտիրտիկի հալտէ, օրտուլ Հիւմայուն միւշիրի հիտայէթ բաշա հաղրէթլէրի՝ պու հալի կէօրիւր կէօրմէզ, մայէթ եավերի իլէ պէրապէր հէման խասթախանէյէ կիտիպ օրատա թէտավի օլընան էֆրատը ասքէրիյէնին թախլիսինէ վէ սուլրն էօնիւնիւ ալմագ իչիւն իյճապ իտէն թէտապիրին իճրասընա թէչէպպիս էլլէմիշ տիր։

«Շէօղէ քի, Խիտա նէքբրտէ խասթախանէ սուտան գուրթարը լամտարը հալտէ խասթէկեանը գուրթարմագ իւզրէ 150 նէֆէր սիվարի հաղրը վէ միհէյյա պուլընարը կիպի, էպնիյէ ասքէրիյէնին մուհաֆազասը զրմիրընտա տախի թէտապիրը լաղրմէ իճրա օլընմրշ, վէ համտ օլուուն օ կէճէ էպնիյէ ասքէրիյէճէ պիր կէօնա խասարբուգու պուլմայրպ, եալընրը իբի զապթի իլէ պիր տուլ մուհաճիր գաբրընրն խասթախանէ գարշրընտա վագը խանէլէրի երդրմրշ, վէ տէրունինտէ պուլընան էշտա գուրթարրլամրշ իսէ տէ, նուֆուճա պիր կէօնա թէլէֆամ օլմրշ տը։

«Էրմէսի կիւնիւ միւշիր հիտայէթ բաշա հաղրէթլէրի իլէ եավերանը Շահանէտէն ֆէրիդ Զէքի բաշա հաղրէթլէրի՝ մահալը մէզբիւրէ կիտիպ, սէլէրին կէմիրմէքտէ օլորղը ճէսիմ գատա բարշալ.ը արասընտա ադշամա գատար թէտապիրը լաղրմէնին իթթիհամը իլէ իշթիզալ էյլէմիշլէր տիր։

«Ճիհէթը ասքէրիյէտէն իպրաղ օլընան շու զայրէթ սէմէրէսի օլարագ եալընրը ապախանէ վէ խասթախանէ տուվարլարը իլէ պիր խանէ տուվարընն վէ Էրմէնի մահալլէսինտէ 3–4 քիլիւթ խանէնին երդրլմասընտան պաշգա էպնիյէճէ տիկէր խասարաթ վուգու պուլմամշ տը։ Մէղրուսաթճա օլան խասարաթա կէլինճէ, 24000 լիրայը միւթէճավուզ թախմին օլընը.յոր։

«Պէլէտիյէնին՝ քէօբրիւլէրին թամիր վէ եէնիտէն ինչաբ խուսուսընտա միւսամէհա իթմէքտէ օլմասը՝ ումումէն շէքեասթը մուճիպ օլը.յոր։ Պու միւսամէհա սէպէպիյլէ կէչէնտ պիր Էրմէնի՝ մէզբիւր քէօբրիւլէրին պիրինտէն կէչէմէքտէ իքէն զարդ օլորղը կիպի, ըէֆիդի պուլընան պիր Քիւրտ տախի մէրգումը գուրթարմագ իչիւն սույա ատթրմրշ իքէն, օ տախի զարդ ու թէլէֆ օլմուշ տը։

«Էրզինկեանա 5 սաաթ մէսաֆէտէ կիւմիւշխանէ սանճաղը միւշգաթընտան Ադտաղ գարիյէսինին իւսթ թարաֆընտա վագը տաղըն պիր գըսմը՝ գարիյէի մէզբիւրէնին օրթասընա տօղրու երդրլմաղա, տաղըն ճիհէթինտէ 2 վէ գարշը ճիհէթինտէ 10 խանէտէն մաատա 25է պալիզ օլան խանէ վէ էպնիյէի քեամիլէն խարապ իթմիշ վէ տէրունինտէ պուլընան նուֆուս վէ հայվանաթ տախի թէլէֆ օրմուշ տը։ Պայպուրթը 3 նէֆէր մէքքեարէճի տախի միւսաֆիրէթէն մէզբիւր քէօրտէ պուլընորգլարընան, անլէր տախի խարապէլէր ալթընտա վէֆգաթ իթմիշլէր տիր։

«Հիտայէթ վէ Զէքի բաշալար հաղարթը՝ մէզբիւր Ադտաղ գարիյէսինէ մէմուրինը մախսուսէ իզամը իլէ էհալիի մահալլիյի թէսէլլի վէ մրդտարը քեաֆի զէֆարը վէ սաիրէ իրալ իթմիշլէր տիր։

* * *

ՔԷՄԱԽ

Քէմախտան տախի պէր վէճճը աթի եաղըրմրշ տը։

«Եիրատ նէհրբնին կիւզէրկեահը օլան Էրզինկեան, Քէմախ, Գուրու չայ, Էկին վէ Արապկիր շէհրլէրի իլէ ճիվար շէհրլերտէ ապրիլին իպթիտասընտան պէրու եաղան գար վէ եաղմուր սեպեպիյլէ մէզբիւր Եփրատ նէհրի՝ էմալի կէօրիւլմէմիշ սուրէթտէ թուղեան իտուպ, պիր չօգ պաղչէ վէ խանէլերի իսթիտա իթմիշ վէ պու աֆէթտէն տօղրը էքսէր մահալտէ հէր քէս՝ կիւնէրճճէ խանէսինին չըդամամըշ տը։ Հաթթա եօլլարտաքի քիւչիւք չայլար տախի թուղեան իտուպ կէչիլմէզ պիր հալէ կէլտիկինտէն, բսսթալարըն վիւրուտի տէ կիւնէրճճէ թէէխիսիւ էյլէմիշ տիր։ Իբի կիւնտէն պէրու եաղմուրը պիր տէրէճէյէ դատար քէսպը սիւքիւնէթ իթմէսի իւզերինէ սուրար պիր աղ աղալտրղընտան, հիւքիւմէթճէ պու աֆէթտէն հուսուլէ կէլէն խասարրն քէչֆինէ մէմուրլար թային օլընմրշ տը։

«Թուղեանրն Քէմախճա մուճիպ օլարը խասար ճիւմէսինտէն օլմագ իւզրէ, Տերսիմ տաղլարընտան կէլիպ Քէմախա ճէրեյան իթմէքտէ օլան չայ՝ էմալինամէսպուզ սուրէթտէ թուղեան իտէրէք 2 սաաթ մէսաֆէտէ պուլընան պաղչէ վէ աղաճ վէ խանէլերի քիւլլիյէն թախրիպ իթտիկի կիպի, չէհրին դուրպինտէ վագը պիր թէրբ տախի նակէհան ճիվարընտա պուլընան 3 խանէնին իւզերինէ երդրմրշ, վէ մէզբիւր խանէտէ պուլընանլարրն ֆէրեատ ու ֆիղանը իւզերինէ էհալի թարաֆընտան վուգու պուլան մուավենէթ սայէսինտէ նուֆուսա զայաթ վուգուընն էօնիւ ալընմրշ իսէ տէ, խանէլէր՝ պիւթիւն պիւթիւն խարապ օլ տըը կիպի, էշեարընտան տա հիչ պիր շէյ գուրթարըլամրշ տը։

* * *

Էրզրուտա նէչը օլընան Էվ-ԷԸ Ե-ԷԷյէտ տախի օղունտրղընա կէօրէ, Էրզինկեան վէՔԷմախ թարաֆլարընտա վուգու պուլան սու թուղեանլարընտան տօլայը հիւքիւմէթը մահալիյէճէ լաղմ կէլէն թէտապիրէ թէչէպպիս վէ իդտամ վուգու պուլտրը կիպի, թէտապիրը մութթախրլէճէ պիր գաթ տահա իհթիմամ օլընմասը՝ Էրզրուտ վիլայէթինէ Էրզինկեան միւթէասրրքիլրղընա իշար գէլընմրշ տը։

ԹԻՒՃԱՐԻՅԻ

Տէրսատէթ Թիճարէթ Օտասը կաղէթասընտա աթիտէքի ֆրգրալար օգունմրշ տը։

Ի ՏՕՄԼԸ ՍՎՂ

Պու հաֆթա զարֆընտա վուգու պուլան մուամլէթը թիւճճարկէ օլ գատար միհիմ սէյիլ տիր։ Կիրգա վէ ազիմա պուղտայլարբյա եուսուշագ պուղտայ իւզերինէ խայլիճէ ախզուլթա վուգու պուլմրշ վէ ֆասուլտա բուացասը էբէյիճէ էյի իսէ տէ, ֆիյաթը պու հաֆթա պէհէր չուվալտա պիր գաչ ղրշ. թէնէզզուլ իթմիշ տիր։

Թիֆթիք բուացասը 7 կիւն զարֆընտա պիր մըգտար կէրմէյէթ քէսպ իթմիշ, վէ պէհէր գըյէսի 13½–14½ զուրչտան 400 պուդտան սաթըմրշ տը։ Ինճէ Պէյրազարը մալի պիր գաչ բարա տահա զիյատէսկյէ 15 ղրշ. խայօր։

Պու հաֆթա խալը բուացասը ֆէվգէլատէ տուրկուն օլուպ, էհէմմիյէթսիզ պաղը ախզուլթա վուգու պուլմրշ տը։

Աֆիոն՝ տախմա մէթրուք պուլընմագտա վէ ֆիյաթը տախի թէրագգըյա պէտէլ զիյատէսկյէ թէնէզզուլ իթմէքտէ տիր։ Ֆագաթ պու մէթրուքիյէթ իլէ պէրապէր հէր քէս էլինտէքի մալի սաթըրզա չրգարմայարագ թէգարրուպ իտէն մահսուլ մէվսիմինի պէքլէմէքտէ, վէ պու տա մուվաֆքըզը ագլ ու հիքմէթ պիր հալ օլտուգտան պաչգա, էկէր պու սէնէ մահսուլը քիւսկյէթմի օլսա պիլէ, էլտէ պուլընան ճիվդի մրգտարը պիր թագըմ թէհլիքէլիրտէն մուհաֆազա էյլէմէքտէ տիր։

Հուպուպաթ վէ պիզուրթա կէլինճէ, իքի հաֆթատան պէրու հիչ պիր ախզուլթա վուգու պուլմամշ վէ գանթարկէ ֆիյաթընտա տախի թէպպատիւլաթ կէօրիւլմէմիշ իսէ տէ, Բամազան միւլապէսպիյլէ էրէյիճէ չէքէր սաթըրը տը։

Էվվէլճէ տախի եազրը օլտուգը վէճճէ, վատին բիացասընտա կէրմիյէթ կէօրիւրմիշ, վէ ինչաաթ մէվսիմի օլուուղընտան, պիկիասա քիւլլիկէթի տէմիր սաթըրը տը։ Ֆագաթ Շարգի Բումէլիտէն վիւրուտ իտէն վէ 100տէ 60ը պուրատան մէմալիքը սարէյէ կէօնտէրիլէն մալէն տօլայը ֆիյաթ զիյատէճէ թէպպատիւլ իթմիշ տիր։

Իխրաճաթը ճիւղի օլմասընա եաբընը Շարգի Բումէլի էմթասընա ըմամ թարհ իթմէք սպէսպիյէթ վերմէյիպ, պիր տէ Բումէլիի Շարգէյէ կէօնտէրիլէն էմթասյա թարհ օլունճագ ըէսմին մուայյէն օլմասը տախի ինգիմամ էյլէմիշ տիր։

* * *

Էվվէլճէ պէյան էյլէտիկիմիզ վէճճէ, Անատօլու տէմիր եօլլարընն սուրէթը ինչասընը միւզաքէրէ իթմէք իւզրէ թէէքքիլ իթմիշ օլան վէ Տէրսատէթտէ Տույունը Ուումմիյէ մէճլիսը իտարէ ազասընտան Մ. Օպարէյի վէքիլ թային իթմիշ պուլընան չիրքէթ, 30,000,000 ֆրանգը պիրինճի տավէթտէ իթա օլունմագ իւզրէ 300,000,000 ֆրանգ սէրմայէ իլէ թէէքքիլ իթմիշ տիր։

ՑԱՑՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

28ՐԴ. ՏԱՐԵԴԱՐՁԻ

ԱԶԳԱՅԻՆ

ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

ՑԱԶԳԱՅԻՆ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑԻ Ս. ՓՐԿՉԻ

(22 Մայիս)

Ազգային Սահմանադրութեան 28րդ. տարեդարձի հանդիսին զանազան տօրէնութեանց եւ այլ պատրաստութեանց համար Հոգաբարձութեանս կողմանէ ըստ սովորութեան Կարգադիր Մատեանի անդամ կարգուած են հետեւեալ մեծապատիւ Տեարք.

Ահարոն Մարգրեն. Մեսրոպ Ֆէնէրճեն. Գառնիկ Հայոցեան Մեսրոպ Պէյլիկեան. » Պէրպէրեան Յովակիմ Ֆէնէրճեն. Եղիա Շահպազեան Յովհ. Կիւլլէնկեն. Երանոս Կիւմիւշեան. Ցակոբ Սաաթճեան Թորոս Մկրտիչեան Յարութիւն Կիւմիշ. Կրպտ. Բաղուճճեն. » Անտոնեան Հմրթմ. Գավանդն. » Սաաթճեան » Գաբագեան Պետրոս Կիւլէսէրեն Ղազարոս Միքայէլեն. » Զիլճեան Մանուկ Արզրեան Պօղոս Աստարճեան Մաքսուտ Ցակրեն. » Էնքսէրճեան Մկրտիչ Այշրճեան Ռուբին Պապաեան Միհրան Կարպուճեն. Սաեփն. Կիւլէսրեն. Մկրտիչ Մելքոնեն. » Կէվրկեան Մկրտիչ Ցրէնկեան Տիգրան Մանավեան Միքայէլ Յարութիւն. Քերովբէ Կիւմիշճեն. Միհրան Անտոնեան

Աւետրդ չէ ըսել թէ՝ սոյն Պատուարժան Կարգադիր Մատեանսուտի արդէն ձեռնարկած է ամեն միջոցներու եւ ի կարգապահութիւն եւ ի շքեղութիւն յիշեալ Ազգ. Հանդիսին։

Կերակուր տուսերն կը ծախուին ի գին մէկ արծաթ մէճիտ, Մատնախսուտի անդամց ձեռօք եւ ի գրասենեակն Ազգային Հիւանդանոցի Հոգաբարձութեան, Կ. Պոլիս Մեծ-Նոր-Խան, մինչեւ յարկ թիւ 48, 49, 50։

Վաւերական չեն նկատուիր այն տոմսերն, որք Հոգաբարձութեան կնիքն չեն կրեր։

Երկրորդ յայտարարութեամբ մի պիտի ծանուցուի Մեծապոյ հասարակութեան թէ՝ շրգեկուաց երթեւեկութեանց ժամերն եւ թէ՝ զանազան սընոյնութեանց վերաբերեալ տեղեկութիւնները։

ՍԳՕԹ ԵԱՂԸ

Միլան 17 յուլիս 1885

Իբօֆսֆիթիլ Սգօթ պարգ եաղը [Էմիւլսիոն Սգօթ՝] Մօրինա պայրղընրն եաղընտան եաբրմշ կիւզել պիր թէրթիպ օյուպ, պու իլաճէն հէր պիր խասէսինի շամիլ տիր վէ գօլայլըգլա հազմ օլունը։ Պինանէն ալէյհ պու եաղ հէր վագթ վէ խուսուսյէ յաճուգլար իչիւն Մօրինա պայրղը եաղընա թէրճէկ օլունմամը տը։ Ֆաթէ—Պէնէ—Սօրելլէ խասթախանէսինտէ վէ խուսուսի սուրէթտէ իճրա իթտիկիմ միւսաղզրդունէ թէճրիպպէլէր իւզերինէ օլ պասատ քէսպը իթնան էյլէտիմ. չինքի մէզբիւր եաղ՝ քէնտիսինէն ինթիզար օլունան նէթիջէսի քեսմիլէն կէօրթէրմիշ տիր։

ՏՕԳԹ. ԺՕԶԷՖ ԳԱԹԹԱՆ

GRANDS MAGASINS DE

LOUVRE

ԼՈՒՎՐԷՆ

ՄԱԳԱԶԻՆՆԵՐ

Պէյօղլու — Տուրա Եէրա 1-էէ Հասթէ-ալ Տէրէսի Ն. 7 վէ 8

Բուն մայրուն Ֆրանսայի բոլոր բամբասուն ապրանքներէ ամբողջ ամսոյ մը ընթացքին ամեն գիշեր ամենէն գեղեցիկ ապրանքներ։ Ամսոյ մը ընթացքին ամեն գիշեր ամենէն գեղեցիկ ապրանքներ։ Հեծեալ մարդիկ ամեն գիշեր ամենէն գեղեցիկ ապրանքներ։ Ամսոյ մը ընթացքին

ՄԻԽԹԷՖԷՐՐԻԳԱ

Էվվէրի կէճ սաամ 3 բատտէրէյնտ Տէրսաատէթ իլէ ճիվարընտա եէնէ խաֆիֆճէ պիր զէլզէլէ վուգու պուլմուշ տըր։

— Իրան սէֆիրի Մօհսին Խան հազրէթլէրի՝ տիւն Պրուսայա ազիմէթ իմմիշ տիր։

—Հէնտիսթանդն Պոմպայ շէհրինտէ վէ ճիվարընտա գօլէրա զուհուր իմմիտիկի՝ Տէրսաատէթ Սրհէյիէ իտարէսինճէ խապէր ալընմըշ տըր։

—Բէնճէնպիհ բազարընտա յուլֆը պիր Ահմմ՝ կէյլէն ճումաա կիւնիւ ՊանգրՕսմանի մէմուրլարընտան պիր զաբիտ իլէզերինէ հիւ-ճում վէ տարպ իմմիշ օլորդընտան, վէ մէրդում Ահմմ օլմարաֆլարտա քէնտի դավկաշարլարը իլէ հէր քէսի թանճիզ իմմէքտէ պուլընտրդընտան, Իրան ժէնէրալ գօնսօլոսը Ագչաեան Յովհաննէս Խան հազրէթլէրինէ վազը օյան չիքտիէթ իւդերինէ մէրգում Ահմմ թահթը թէվգիֆէ ալընմըշ տըր։

—Ինկիլիթերատա նէչը օլնան Մանչէսթր Կոռրէսպոնտ կազէթասընդն ալադիրանկա մայիս 8 թարիխի նիւսխէսինին մէմարիքը Շահանէ յէ տուխուլի թահթը մէմնուրիյէթ ալընմըշտըր։

—Էսթիչէհիր գազասընտա թէչբիլ օլընան Օսմանիյէ վէ Գարագամըշ գարիյէլէրինտէ 410 նուֆուս մուհաճիր իսքեան խորտիկի՝ Քէօթահէա միթէսարրըֆլըրընտան պիլտիրիլմիշ տիր։

—Եազտրըմըզ վէճհէյէ, Աւսթրիա սէֆիրի Պարօն տը Գալիս՝ էվվէլքի կիւն Ֆամիլեասընդն եալըսընը քիրալարդընը վէ գարիպէն օրայա նագլ իտէճէյինի Սոռէր եազմըշ խէտ, Պէօյիւքտէրէ բիացասընտա Տիւզ օղլու ֆամիլեասընդն եալրոր պուլընմասրդընտան, բէֆիզ իմիզին պէյան իմմէք խոթէտիկի եալը՝ պաշգա պիր եալը օլմագ կէրէք տիր։

—Մէսմանթա կէօրէ, էվվէլքի սաադահ էրքէն կէնճ պիր շանս՝ Գալաթատա Լօյտ գումբանեասը աճէնդէիանէսինին պուլունտրը 6 գամլը խանդն թէրացարընա չրգ արագ՝ քէնտի քէնտիսինի աշաղա ատմրդ վէ անտէ վէֆաթ իմմիշ տիր։

Իշպու թէյէվը նէֆսին էսպապը հագդընտա մալումատ եօք տրը։

—Ռումում Զրրատ միւֆէթթիշի Մարկոսեան Արամ էֆէնտի՝ էվվէլքի կիւն Սէլանիյէ կիմմիշ տիր։

—Պիթլիս (Բաղէշ) մէճլիսէթ մահքէմէսի տախի պու քէրրէթ լաղվ օլընմըշ տըր։

Գալաթատա քէօքրիւ պաշրնտա 33 նումէրօյը մաղազատա մուգիմ Աբդլան Տիգրան էֆէնտի Թարանճիանան մէմուրու իլան տը։

Իշպու 1888 անէսի չէհրը հազիրանը էֆէնտիմ պիրինճի կիւնիւնտէ 110ընճը տէնա օլարագ Զարպպանէի ամիրտէ ալէնէն քէչիտէ օյունանագ 550 նումէրօյը հալի Ռումելի թիմար եօյ թահվիլատէրընդն գուբա խրամմէլէրի պէրվէճճը պիր պէյան օլունը։

Գինը			Ֆրանգ
1			300,000
1			23,000
2	10,000էր	ֆրանգասան	20,000
6	2000 »	»	12,000
12	1250 »	»	15,000
28	1000 »	»	28,000
500	400 »	»	200,000

Մէզքիւր խրամմէլէրտէն թէճրի